

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ

הפסרה
בצבים (תשכ"ה)
ישע' ס"א י' - י"א; ס"ב; ס"ג א-ט

א. שאלות כלליות

1. מהו הפסוק בהפטרנו אשר לו קרבת תכן. ולשון לאחד הפסוקים של פרשת בצבים?
2. מהי השמעת הפטרנו על שירה שנחשבלה בסדור תפילותינו?

ב. שאלה כללית

נחלקו המפרשים בקביעת זהותם של הסדרים השונים בפסוקים אלה, נסה לקבוע על פי החקשר מי הוא המדבר:

- (1) בשני הפסוקים הראשונים ס"א י' - י"ב.
- (2) בפסוקים ס"ב א' - י"ב.
- (3) בסוף הפטרנו ס"ג א' - ט'.

ג. מתוך דברי המדרשים:

שוש אשית בה' תגל נפשי באלוהי

שיר השירים רבת פרשה א' "נגילה ונשמחה בך".

...אמר רב אידי מפשה באשה אחת בצידון, ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אחר (= באר) גבי ר' שמעון בן יוחאי, בעיין למשתבקיין דין מדין (= רצו להפריד זה מזה). אמר להם (= ר' שמעון בן יוחאי): חייכם כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשחה, כן אין אתם מתפרשים אלא במאכל ובמשחה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יום טוב ועשו סעודה גדולה ושברתו יותר מדאי.

כיון שנתישבה דעתו עליו, אמר לה: "בתי, ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית ומלי אותו ולכי לבית אביך".

מה עשתה היא? לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם: "שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא". בחצי הלילה נבער משנתו, גיון דפג ייבו, אמר לה: "בתי, היכן אני נתון?" אמרה ליה: "בבית אבא". אמר לה: "מה לי לבית אביך?" אמרה ליה: "ולא כך אמרתי לי בערב: 'כל חפץ טוב שיש בביתי מלי אותו ולכי לבית אביך'! אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך". הלכו להם אצל ר' שמעון בן יוחאי ועמד להתפלל עליהם ונפקדו...

והרי דברים קל וחמר: מה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו: 'אין לי חפץ בעולם טוב ממך' נפקדו, ישראל המלכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים: 'אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה' על אחת כמה וכמה! - הוי: "נגילה ונשמחה בך".

למסרונה שהלך המלך בעלה ובניה וחתינה למדינת הים. ובאו ואמרו לה: "באו בנך!" אמרה: "מה איכפת לי? תשמחנה כלותי". כיון שבאו חתניה, אמרו לה: "באו חתניך", אמרה: "מה איכפת לי? תשמחנה בנותי". אמרו לה: "בא המלך, בעלך!" אמרה: "האי חדותא שלמה, (= שמחה שלמה), חדו על חדו" (= חדוה על חדוה).

כך לעתיד לבוא באין הגביאים ואומרים לירושלם (ישע' ס') "בניך מרחוק יבואו". והיא אומרת להם: "מה איכפת לי?" (= ישע' שם) "ובנותיך על צד תאמנה!" אמרה: "מה איכפת לי?" כיון שאמרו לה (זכריה ט') "הנה מלך יבוא לך צדיק ונושע", אמרה: "הא חדותא שלמה", דכתיב (זכריה טס) "גילי מאד בת ציון..." באותה שעה היא אומרת: "שוש אשית בה' תגל נפשי באלוהי".

פסיקתא דרב כהנה פסקא כ"ב שוש אשית...

למסרונה שהלך בעלה... כנ"ל

כך, הגביאים אומרים לירושלם: (ישע' ס' ד') "בניך מרחוק יבואו" והיא אומרת להם (תהלים ס"ח י"ב) "ישמח תר ציון". - "ובנותיך על צד תאמנה", והיא אומרת להם (תהלים שם) "תגלנה בנות יהודה". וכיון שהם אומרים לה (זכריה ט' ס') "הנה מלך יבוא לך" היא אומרת להם: "בא חדו חדו שלמה!" שוש אשית בה' תגל נפשי באלוהי.

- (א) הסבר את הרעיון שבמדרש זה.
 כיצד מעריך המדרש את הגאולה ואת קבוץ הגלויות?
 (ב) מהו הקשר בין משל הזוג-שעמד להתגרש ובין משל
 המטרונה-שהלכו בעלה בניה וחתינה למדינת הים?
 (ג) הסבר מהו רעיון הקל וחמר שבסוף חלקו הראשון של מדרש
 שיר השירים רבה הסובא לעיל?
 (ד) במה עדיפה לשון המסיקתא על לשון שיר השירים רבה?

2. ס"ב י' עברו עברו בשערים פנו דרך העם
 סולו סולו המסלה סקלו מאבן הרימו נס על העמים.

ילקום שמעוני תע"נ:
 "סולו סולו המסילה" אומרים ישראל לפני הקב"ה: "אתה יודע כחו של היצר הרע,
 שהוא קשה!" אמר הקב"ה: "היו מסקליו אותך בעוה"ז קמפא קמפא, שב' "סולו סולו
 המסילה, סקלו מאבן" ולעתיד לבוא אני עוקרו, שנאמר (יחזקאל ל"ו) "והסירותי
 את לב האבן".

רש"י: ד"ה סקלו מאבן: סקלו המסילה והשליכו אבני מכשול לצדיקים.
 "מאבן: מהיות שם אבן וכנגד יצר הרע הוא אומר
 ויש עוד לפותרו על תיקון הדרכים לקבוץ גלויות.
 והשוה רש"י ישעיה נ"ז י"ד ד"ה סולו סולו: כבשו מסילה
 סלולה, פנו יצר הרע מדרכים.
 ד"ה 'הרימו מכשול: סקלו אבנים, שאתם
 נכשלים רגליכם בהם, הם הרחורי רשע.

רד"ק: ד"ה סולו סולו: ...והכפל לחזק הצנין.
 וענין "סולו" ו"מסילה" פרשנוהו שם (נ"ז י"ד).
 ד"ה הרימו נס על העמים: שיבשרו אותם בכל מקום שהם בגלות. וכל זה דרך
 משל: לא שירימו נס ויסקלו דרכים, אלא דרך משל, כאומרו: פנו דרך
 לפלוגי שבא, כי בהגיע עת הישועה יאמרו העמים לישראל: "שובו
 לארצכם", כאלו הרימו להם נס, כל כך תגלה הישועה לכל.

- (א) שלש המיטות שונות הובאו בזה לפסוקנו, אלו הן?
 אא (ב) מה ראה רש"י להביא בפרק כ"ז את דברי המדרש בלבד
 ואלו במקומנו הוסיף עליהם גם "ויש עוד לפותרו"...

החובות יש לפלוח לבחמה לינוביץ-משה יום-ט
 10 23 9

שאלות בטעמי המקרא העורך: מ. פרלמן

א. דברים ל' מ' והוהתירך ה' אלוהיך בכל מעשה ידך
 בפרי בטןך ובפרי בחמתך ובפרי אדמתך למנוח
 כי ישוב ה' לשיש עליך לסוב באשר-שש על-אבותיך

תרגום יונתן:
 וישירינכון ה' אלקכון לסבא ותצלחן
 בכל עובדי ידיכון בולדא דמעייכון
 ובולדא דבעירכון ובפירי ארעון לסבא...

- היכן מתחלקת צלע א'?
- איך מתחלקים שלוש הנכסיונים הפותחים במלה "פרי"?
- מה מוסיף יונתן בתרגומו ומה הוא משנה (מלבד שימוש בלשון רבים)?
- האם ההוספה יכולה להתפרש גם לפי פיסוק הטעמים?

ב. כ"ט י"ז
 פן-יש בכנס איש או-אשה
 או משפחה או-שבט...

מה יש להוכיח מפסוק זה על צרוף הטעמים דרגא-פונח-רביע.

כ ה י ב ת ו ח ת י ס ה ס ו ב ה !